

PRAWO PODATKOWE PRZEDSIĘBIORCÓW

redakcja naukowa Hanna Litwińczuk

Hanna Litwińczuk, Piotr Karwat
Wojciech Pietrasiewicz, Karolina Tetlak

ZAGADNIENIA PRAWNE

8. WYDANIE

PRAWO PODATKOWE PRZEDSIĘBIORCÓW

redakcja naukowa Hanna Litwińczuk

Hanna Litwińczuk, Piotr Karwat
Wojciech Pietrasiewicz, Karolina Tetlak

ZAGADNIENIA PRAWNE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

8. WYDANIE

Stan prawny na 1 kwietnia 2017 r.

Wydawca
Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący
Kinga Zając

Opracowanie redakcyjne
Michał Topulniak

Łamanie
JustLuk

Zdjęcie na okładce
© *demarco-media/iStock*

Poszczególne części opracowali:

Hanna Litwińczuk – część I rozdz. 1–4, 6; część II podrozdz. 7.1, 7.2.2, 7.3.9, 8.1.4

Piotr Karwat – część II z wyjątkiem podrozdz. 7.1, 7.2.2, 7.3.9, 8.1.4;

część III rozdz. 15; część V rozdz. 21–24

Wojciech Pietrasiewicz – część III rozdz. 11–14; część IV rozdz. 16–20

Karolina Tetlak – część I rozdz. 5

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska SA, 2017

ISBN: 978-83-8107-252-6
8. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	21
Wstęp	27

Część I Podatki dochodowe

Rozdział 1. Ogólna charakterystyka podatków dochodowych	31
1.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych	31
1.1.1. Charakterystyka ogólna	31
1.1.1.1. Typy i podstawowe cechy podatku	31
1.1.1.2. Zakres podmiotowy	33
1.1.1.3. Teorie dochodu i zakres przedmiotu opodatkowania	34
1.1.1.4. Okres podatkowy	36
1.1.1.5. Taryfa podatkowa	37
1.1.1.6. Pobór podatku	38
1.1.1.7. Podatek dochodowy a inflacja	38
1.1.1.8. Harmonizacja podatku dochodowego od osób fizycznych w ramach prawa unijnego	39
1.1.2. Konstrukcja podatku dochodowego od osób fizycznych w Polsce ...	42
1.1.2.1. Pojęcie nieograniczonego i ograniczonego obowiązku podatkowego	42
1.1.2.2. Pojęcie dochodu ze źródła przychodu i katalog źródeł przychodu	43
1.1.2.3. Pojęcie przedmiotu i podstawy opodatkowania	50
1.1.2.4. Ustalanie wysokości podatku i zasady jego poboru	53
1.1.3. Dochód z działalności gospodarczej osób fizycznych	56
1.1.3.1. Formy opodatkowania	56
1.1.3.2. Pozarolnicza działalność gospodarcza a działalność wykonywana osobiście	57

1.1.3.3.	Pojęcie dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej	62
1.1.3.4.	Opodatkowanie dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej	67
1.1.3.5.	Porównanie form opodatkowania pozarolniczej działalności gospodarczej	75
1.2.	Podatek dochodowy od osób prawnych	76
1.2.1.	Charakterystyka ogólna	76
1.2.2.	Dochód podatkowy a zysk brutto	78
1.2.3.	Problem podwójnego opodatkowania dochodu spółki kapitałowej i sposoby jego rozwiązania	85
1.2.4.	Harmonizacja podatku dochodowego od osób prawnych w ramach prawa unijnego	87
1.2.4.1.	Dyrektywy	87
1.2.4.2.	Orzecznictwo TSUE	91
1.2.5.	Konstrukcja podatku dochodowego od osób prawnych w Polsce ...	92
1.2.5.1.	Podmiot opodatkowania	92
1.2.5.2.	Przedmiot opodatkowania	95
1.2.5.3.	Podstawa opodatkowania, stawki, pobór podatku	100
1.2.6.	Dochód z udziału w zyskach osób prawnych	102
Rozdział 2.	Ustalanie dochodu przedsiębiorców. Zasady ogólne	104
2.1.	Ogólna charakterystyka przychodów i kosztów uzyskania przychodów ...	104
2.1.1.	Przychód	104
2.1.1.1.	Problemy definicyjne	104
2.1.1.2.	Ustawowe pojęcie przychodu z działalności gospodarczej	105
2.1.1.3.	Moment osiągnięcia przychodu z działalności gospodarczej	106
2.1.1.4.	Rodzaje przychodów	108
2.1.1.5.	Przychody nieuznawane za przychody podatkowe	112
2.1.1.6.	Przychód z działalności gospodarczej a przychód z odpłatnego zbycia rzeczy i praw majątkowych	113
2.1.2.	Koszty uzyskania przychodów	114
2.1.2.1.	Pojęcie kosztów uzyskania przychodów	114
2.1.2.2.	Moment poniesienia kosztu	122
2.1.2.3.	Udokumentowanie poniesienia kosztu	126
2.1.2.4.	Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów ...	127
2.1.2.5.	Koszty specyficzne dla osób prawnych	147
2.2.	Przychody i koszty uzyskania przychodów. Wybrane zagadnienia	151
2.2.1.	Różnice kursowe	151
2.2.2.	Wierzytelności nieściągalne (złe długi). Nieterminowe opłacanie zobowiązań przez dłużnika	161

2.2.2.1.	Wierzytelności nieściągalne (złe długi)	161
2.2.2.2.	Nieterminowe opłacanie zobowiązań przez dłużnika	168
2.2.3.	Rezerwy księgowe – problem nieuznawania za koszty uzyskania przychodów	169
2.2.4.	Przychody i koszty związane z obrotem instrumentami finansowymi, w tym pochodnymi	171
2.2.5.	Amortyzacja środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych	178
2.2.5.1.	Pojęcie środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	178
2.2.5.2.	Zasady wyceny środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych dla celów amortyzacji	182
2.2.5.3.	Zasady dokonywania odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych	191
2.2.5.4.	Problem niezamortyzowanej części inwestycji w obcym środku trwałym	198
2.2.5.5.	Zasady dokonywania odpisów amortyzacyjnych od wartości niematerialnych i prawnych	200
2.2.6.	Wkłady niepieniężne (aporty) do spółek w innej postaci niż przedsiębiorstwo lub zorganizowana część przedsiębiorstwa	202
2.2.6.1.	Wkłady do spółek	202
2.2.6.2.	Konwersja wierzytelności na kapitał zakładowy	210
2.2.6.3.	Wkłady do spółek niebędących osobą prawną	212
2.2.7.	Opodatkowanie stron umowy leasingu	213
2.2.7.1.	Uwagi wstępne	213
2.2.7.2.	Podstawowe pojęcia	214
2.2.7.3.	Warianty umów i odpowiadające im skutki podatkowe	215
2.2.7.4.	Problemy związane z wypowiedzeniem umowy leasingu ...	221
2.2.7.5.	Rozwiązania szczególne	222
2.2.7.6.	Leasing konsumencki	227
2.2.7.7.	Ocena uregulowań podatkowych dotyczących leasingu	228
Rozdział 3.	Ustalanie dochodu wybranych kategorii podatników	230
3.1.	Wspólnicy spółek niebędących osobami prawnymi	230
3.1.1.	Zasady traktowania na gruncie podatków dochodowych spółek niebędących osobami prawnymi	230
3.1.2.	Wyplata przez spółkę wspólnikowi świadczeń z innego tytułu niż udział w zysku	233
3.1.3.	Wkłady niepieniężne do spółki niebędącej osobą prawną	238
3.1.3.1.	Wkłady wniesione przed 2011 r. – kontrowersje	238
3.1.3.2.	Wkłady wniesione po 2011 r.	239
3.1.4.	Likwidacja spółki niebędącej osobą prawną i wystąpienie wspólnika	242

3.1.4.1.	Zasady ogólne	242
3.1.4.2.	Wspólnik otrzymuje środki pieniężne	243
3.1.4.3.	Wspólnik otrzymuje składniki majątkowe w naturze	245
3.1.5.	Spółka komandytowo-akcyjna	246
3.2.	Grupa kapitałowa jako podatnik podatku dochodowego od osób prawnych	248
3.2.1.	Teorie opodatkowania	248
3.2.1.1.	Teoria rozdziału	249
3.2.1.2.	Teoria jedności gospodarczej	250
3.2.2.	Opodatkowanie grup kapitałowych w wybranych państwach Unii Europejskiej	252
3.2.3.	Wyrównywanie strat pomiędzy spółkami grupy z siedzibą w różnych państwach członkowskich	254
3.2.4.	Grupa CCCTB – projekt dyrektywy	256
3.2.5.	Opodatkowanie grupy kapitałowej w Polsce	259
3.2.5.1.	Warunki utworzenia i funkcjonowania podatkowej grupy kapitałowej	259
3.2.5.2.	Zawiązanie podatkowej grupy kapitałowej	260
3.2.5.3.	Rok podatkowy spółek tworzących podatkową grupę kapitałową	261
3.2.5.4.	Ustalanie dochodu (straty) podatkowej grupy kapitałowej	261
3.2.5.5.	Udziałowcy mniejszościowi w podatkowych grupach kapitałowych	263
3.2.5.6.	Utrata statusu podatkowej grupy kapitałowej	264
3.2.5.7.	Znaczenie uregulowań podatkowych dotyczących podatkowych grup kapitałowych	264
3.2.6.	Zawarcie umowy typu <i>cash pooling</i> pomiędzy spółkami tworzącymi grupę kapitałową	267
3.3.	Instytucje finansowe	270
3.3.1.	Banki	270
3.3.1.1.	Rezerwy celowe	271
3.3.1.2.	Rezerwy w bankach sporządzających sprawozdania finansowe według MSR	275
3.3.1.3.	Rezerwa na ryzyko ogólne a rezerwa na poniesione nieudokumentowane ryzyko kredytowe (IBNR)	277
3.3.1.4.	Sekurytyzacja wierzytelności bankowych	278
3.3.1.5.	„Przekształcenie” oddziału banku zagranicznego w bank krajowy	281
3.3.2.	Ubezpieczyciele	281
3.3.2.1.	Rozliczenia z tytułu składek	282
3.3.2.2.	Rozliczenia z tytułu reasekuracji	283
3.3.2.3.	Rozliczenia z tytułu akwizycji	286

3.3.2.4. Przychody z tytułu regresów i odzysków	286
3.3.3. Fundusze kapitałowe	287
3.4. Organizacje <i>non profit</i>	293

**Rozdział 4. Opodatkowanie dochodu przy przekształceniach,
połączeniach i podziałach, zbyciu zorganizowanej masy majątkowej
oraz likwidacji przedsiębiorców**

4.1. Ogólna charakterystyka przekształceń, połączeń i podziałów	299
4.1.1. Aspekty prawnohandlowe i podatkowe	299
4.1.2. Podstawy prawne przekształceń, połączeń i podziałów	303
4.1.2.1. Prawo krajowe	303
4.1.2.2. Prawo unijne	304
4.1.3. Sukcesja podatkowa przy przekształceniach, połączeniach i podziałach	306
4.1.4. Problemy na gruncie podatków dochodowych przy przekształceniach, połączeniach i podziałach	309
4.2. Opodatkowanie przy wybranych rodzajach przekształceń	311
4.2.1. Przekształcenie spółki kapitałowej w inną spółkę kapitałową	311
4.2.2. Przekształcenie spółki jawnej, komandytowej, partnerskiej i cywilnej w spółkę kapitałową	312
4.2.3. Przekształcenie spółki jawnej, komandytowej, partnerskiej i cywilnej w inną tego samego typu osobową spółkę handlową	319
4.2.4. Przekształcenie spółki kapitałowej w spółkę jawną, komandytową i partnerską	320
4.2.5. Przekształcenie przedsiębiorstwa osoby fizycznej w spółkę kapitałową	327
4.3. Opodatkowanie dochodu przy połączeniach spółek	331
4.3.1. Uwagi ogólne	331
4.3.2. Połączenie spółek kapitałowych	336
4.3.2.1. Rok podatkowy	336
4.3.2.2. Strata spółki	337
4.3.2.3. Sposób podatkowego traktowania nadwyżek wartości ujawnionych przy przeszacowaniu majątku spółki przejmowanej	338
4.3.2.4. Sposób podatkowego traktowania nadwyżek wartości przejętego majątku nad wartością udziałów u spółki przejmującej	339
4.3.2.5. Sposób traktowania nadwyżek wartości udziałów u wspólników	344
4.3.2.6. Obejście prawa	347
4.3.3. Połączenia z udziałem spółek osobowych (jawnej, komandytowej, partnerskiej) przez zawiązanie spółki kapitałowej	348
4.4. Opodatkowanie dochodu przy podziałach spółek	350

4.4.1.	Uwagi ogólne	350
4.4.2.	Podziały spółek polegające na przeniesieniu zorganizowanych części przedsiębiorstwa	353
4.4.3.	Podziały spółek polegające na przeniesieniu składników majątkowych niestanowiących zorganizowanych części przedsiębiorstwa	362
4.4.4.	Porównanie obciążeń podatkowych przy podziałach spółek	364
4.5.	Zbycie zorganizowanej masy majątkowej	365
4.5.1.	Pojęcie przedsiębiorstwa i zorganizowanej części przedsiębiorstwa	365
4.5.2.	Nabycie/zbycie przedsiębiorstwa (zorganizowanej części przedsiębiorstwa) w formie wkładu niepieniężnego do spółki	373
4.5.2.1.	Wkład niepieniężny w postaci przedsiębiorstwa (zorganizowanej części przedsiębiorstwa) do spółki kapitałowej	373
4.5.2.2.	Wkład niepieniężny w postaci przedsiębiorstwa (zorganizowanej części przedsiębiorstwa) do spółki niebędącej osobą prawną	383
4.5.3.	Kupno/sprzedaż przedsiębiorstwa i zorganizowanej części przedsiębiorstwa	384
4.5.4.	Kupno i wymiana udziałów (akcji) w spółce jako alternatywa dla transakcji mającej za przedmiot przedsiębiorstwo	387
4.5.4.1.	Kupno udziałów	387
4.5.4.2.	Wymiana udziałów	388
4.6.	Likwidacja przedsiębiorcy	396
4.6.1.	Pojęcie likwidacji i jej ujęcie w księgach podatnika	396
4.6.2.	Likwidacja przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną i spółki niebędącej osobą prawną	397
4.6.3.	Likwidacja spółki kapitałowej	398
Rozdział 5. Międzynarodowe aspekty opodatkowania dochodu		401
5.1.	Ogólna charakterystyka umów o unikaniu podwójnego opodatkowania	401
5.1.1.	Zjawisko międzynarodowego podwójnego opodatkowania	401
5.1.2.	Znaczenie MK OECD oraz komentarza OECD w procesie wykładni umów o unikaniu podwójnego opodatkowania	403
5.1.3.	Charakterystyka podstawowych pojęć i struktury MK OECD	406
5.1.4.	Proces stosowania umów wzorowanych na MK OECD	414
5.2.	Postanowienia polskiego prawa podatkowego służące eliminowaniu podwójnego opodatkowania	417
5.2.1.	Regulacje dotyczące rezydentów uzyskujących dochody za granicą	417
5.2.2.	Regulacje dotyczące nierezydentów uzyskujących dochody na terytorium Polski	420

5.3. Opodatkowanie podmiotów powiązanych w świetle MK OECD, wtycznych OECD i prawa polskiego	423
5.3.1. Geneza szczególnych regulacji podatkowych dotyczących podmiotów powiązanych	423
5.3.2. Pojęcie przedsiębiorstw powiązanych	424
5.3.3. Zasada <i>arm's length</i> i jej odzwierciedlenie w prawie polskim	426
5.3.4. Analiza porównywalności transakcji	429
5.3.5. Metody ustalania cen transferowych	432
5.3.6. Ogólne zasady ustalania cen transferowych w przypadku świadczenia usług między podmiotami powiązanymi	436
5.3.7. Szczegółowe zasady ustalania cen transferowych dotyczące wybranych rodzajów usług	444
5.3.7.1. Usługi reklamowe	444
5.3.7.2. Usługi finansowe	445
5.3.7.3. Prace badawczo-rozwojowe	446
5.3.7.4. Restrukturyzacja działalności gospodarczej	447
5.3.8. Obowiązki w zakresie dokumentacji ciężące na podatnikach dokonujących transakcji z podmiotami powiązanymi	447
5.3.9. Ciężar dowodu w postępowaniu w sprawie cen transferowych	455
5.3.10. Zasady dokonywania korekty dochodów podmiotów powiązanych	457
5.3.11. Upřednie porozumienia cenowe	462
5.4. Opodatkowanie dochodu stałego zakładu w świetle MK OECD i prawa polskiego	470
5.4.1. Pojęcie stałego zakładu	470
5.4.2. Definicja zagranicznego zakładu w prawie polskim	473
5.4.3. Przypisanie zysków do stałego zakładu w świetle MK OECD	474
5.4.4. Przypisanie zysków do stałego zakładu w świetle umów o unikaniu podwójnego opodatkowania zawartych przed 2010 r. oraz w prawie polskim	480
5.4.5. Dywidendy, odsetki i należności licencyjne uzyskane przez stały zakład	486
5.4.6. Rozliczanie strat stałego zakładu	488
5.5. Międzynarodowe planowanie podatkowe	489
5.5.1. Uwagi ogólne	489
5.5.2. Międzynarodowe podwójne nieopodatkowanie	489
5.5.3. <i>Treaty shopping</i>	491
5.5.4. Klauzula <i>beneficial owner</i> oraz klauzula nieruchomościowa jako narzędzia zapobiegania nadużyciu korzyści wynikających z umów o unikaniu podwójnego opodatkowania	492
5.5.5. <i>Tax sparing credit</i>	494
5.5.6. <i>Tax arbitrage</i> . Odmienna kwalifikacja podmiotów oraz płatności do celów podatkowych	495

5.5.6.1.	Hybrydyzacja podmiotowości podatkowej na przykładzie spółek osobowych	496
5.5.6.2.	Odmienna kwalifikacja płatności dla celów podatkowych	497
5.6.	Raje podatkowe	500
5.6.1.	Pojęcie i klasyfikacja rajów podatkowych	500
5.6.2.	Sposoby wykorzystania rajów podatkowych w planowaniu podatkowym	500
5.6.3.	Przeciwdziałanie zjawisku rajów podatkowych	502
5.6.4.	Działania podejmowane przez OECD, UE, Polskę w zwalczaniu międzynarodowego unikania i uchylania się od opodatkowania	506

Rozdział 6. Opodatkowanie dywidend, odsetek i należności licencyjnych.

Aspekty transgraniczne i krajowe	509
6.1. Opodatkowanie dywidend	509
6.1.1. Uwagi ogólne	509
6.1.2. Opodatkowanie dywidend na podstawie przepisów implementujących dyrektywę PS	510
6.1.2.1. Cel i zakres podmiotowy dyrektywy	510
6.1.2.2. Pojęcie dywidendy w świetle dyrektywy	513
6.1.2.3. Opodatkowanie dywidend wypłaconych przez spółkę będącą polskim rezydentem podatkowym	515
6.1.2.4. Opodatkowanie dywidend otrzymanych przez spółkę będącą polskim rezydentem podatkowym	521
6.1.2.5. Środki przeciwko nadużyciu przepisów dyrektywy	523
6.1.3. Opodatkowanie dywidend na podstawie umów o unikaniu podwójnego opodatkowania	526
6.1.3.1. Pojęcie dywidendy w świetle MK OECD	526
6.1.3.2. Zasady ogólne opodatkowania	529
6.1.3.3. Klauzula <i>beneficial owner</i> i inne środki przeciwko nadużyciu postanowień umów	533
6.1.4. Opodatkowanie dywidend na podstawie przepisów krajowych	535
6.1.4.1. Pojęcie dywidendy i innych dochodów (przychodów) z udziału w zyskach osób prawnych	535
6.1.4.2. Zryczałtowany krajowy podatek od dywidend i innych dochodów (przychodów) z udziału w zyskach osób prawnych	541
6.1.4.3. Metody eliminowania podwójnego opodatkowania dywidend przewidziane w prawie krajowym	543
6.1.4.4. Obowiązki spółki RP jako płatnika podatku od dywidend	545
6.1.4.5. Szczególny reżim opodatkowania przewidziany dla dywidend rzeczowych	548

6.1.4.6. Problem opodatkowania tzw. ukrytej dywidendy	551
6.2. Opodatkowanie odsetek i należności licencyjnych	553
6.2.1. Uwagi ogólne	553
6.2.2. Opodatkowanie odsetek i należności licencyjnych na podstawie przepisów implementujących dyrektywę IR	554
6.2.2.1. Cel i zakres dyrektywy IR	554
6.2.2.2. Pojęcie odsetek i należności licencyjnych w świetle dyrektywy IR	556
6.2.2.3. Opodatkowanie odsetek i należności licencyjnych w świetle przepisów implementujących dyrektywę IR	557
6.2.3. Opodatkowanie dochodów z oszczędności w formie wypłacanych odsetek w świetle unijnych dyrektyw	560
6.2.4. Opodatkowanie odsetek i należności licencyjnych na podstawie umów o unikaniu podwójnego opodatkowania	563
6.2.4.1. Odsetki	563
6.2.4.2. Należności licencyjne	568
6.2.5. Opodatkowanie odsetek i należności licencyjnych na podstawie przepisów krajowych	573
6.2.5.1. Wypłata odsetek i należności licencyjnych na rzecz rezydentów	573
6.2.5.2. Wypłata odsetek i należności licencyjnych na rzecz nierezydentów	574
6.2.5.3. Obowiązki podmiotów wypłacających odsetki i należności licencyjne jako płatników	575
6.2.5.4. Odsetki jako przychód i koszt uzyskania przychodów przy ustalaniu dochodu rezydentów. Zasady ogólne	578
6.2.5.5. Niedostateczna kapitalizacja	580

Część II

Powszechny podatek obrotowy – VAT

Rozdział 7. Ogólna charakterystyka powszechnego podatku obrotowego	591
7.1. Istota podatków obrotowych	591
7.1.1. Klasyfikacja podatków obrotowych	591
7.1.2. Podatek od obrotu brutto	592
7.1.3. Podatek od wartości dodanej	594
7.2. Źródła prawa UE i krajowego oraz relacje między nimi	595
7.2.1. Regulacje krajowe	595
7.2.2. Regulacje UE	597
7.2.3. Przepisy krajowe a prawo UE	599
7.3. Zasady podatku od wartości dodanej	606
7.3.1. Źródło zasad	606

7.3.2.	Powszechność	607
7.3.3.	Opodatkowanie konsumpcji	607
7.3.4.	Proporcjonalność	609
7.3.5.	Neutralność	610
7.3.6.	Unikanie podwójnego opodatkowania i braku opodatkowania	612
7.3.7.	Unikanie zakłócenia warunków konkurencji	613
7.3.8.	Wielofazowość	613
7.3.9.	Zastosowanie metody fakturowej	613
7.4.	Podmiot podatku	623
7.4.1.	Definicja podatnika	623
7.4.2.	Organy władzy publicznej	631
7.4.3.	Podmioty zagraniczne. Przedstawiciel podatkowy	635
7.4.4.	Szczególne kategorie podatników	636
7.4.5.	Zwolnienia podmiotowe	637
7.4.6.	Szczególne uprawnienia małych podatników	639
7.5.	Przedmiot opodatkowania. Zagadnienia ogólne	641
7.5.1.	Definicja przedmiotu opodatkowania	641
7.5.2.	Klasyfikacja czynności opodatkowanych	643
7.5.3.	Ważność i legalność czynności opodatkowanych. Czynności <i>extra commercium</i>	645
7.5.4.	Nadużycie prawa	648
7.6.	Dostawa towarów. Zakres przedmiotowy	650
7.6.1.	Definicja towaru	650
7.6.2.	Dostawa towarów – definicja	654
7.6.3.	Nieodpłatne przekazanie towarów	656
7.6.4.	Dostawa seryjna (łańcuchowa)	662
7.6.5.	Przymusowe przeniesienie własności w zamian za odszkodowanie	663
7.6.6.	Komis	664
7.6.7.	Odwrotne obciążenie: nabycie towarów od podmiotu zagranicznego i krajowego	665
7.6.8.	Towary pozostałe po zakończeniu działalności	667
7.7.	Dostawa towarów. Miejsce wykonania czynności	668
7.7.1.	Uwagi ogólne	668
7.7.2.	Towary wysyłane lub transportowane	668
7.7.3.	Towary montowane lub instalowane	669
7.7.4.	Dostawa bez wysyłki i transportu	669
7.7.5.	Dostawa dla pasażerów statków i samolotów	669
7.7.6.	Dostawa seryjna (łańcuchowa)	669
7.7.7.	Dostawa różnych postaci energii	671
7.7.8.	Sprzedaż wysyłkowa	671
7.8.	Dostawa towarów. Zwolnienia przedmiotowe	674
7.9.	Dostawa towarów. Wyłączenie przedmiotowe	675

7.10. Świadczenie usług. Zakres przedmiotowy	678
7.10.1. Definicja świadczenia usług	678
7.10.2. Komis usług	685
7.10.3. Nieodpłatne świadczenie usług	689
7.10.4. Odwrotne obciążenie: import usług oraz nabycie niektórych usług w obrocie krajowym	691
7.11. Świadczenie usług. Miejsce wykonania czynności	692
7.11.1. Podstawowe kryterium: status usługobiorcy	692
7.11.2. Usługi świadczone na rzecz podatników	695
7.11.3. Usługi świadczone na rzecz konsumentów	697
7.11.4. Usługi związane z nieruchomościami	697
7.11.5. Usługi transportu	698
7.11.6. Usługi wykonane w miejscu ich faktycznego świadczenia	699
7.11.7. Usługi elektroniczne, telekomunikacyjne oraz nadawcze radiowe i telewizyjne	700
7.11.8. Usługi niematerialne na rzecz konsumentów spoza UE	703
7.12. Świadczenie usług. Zwolnienia przedmiotowe	704
7.13. Moment powstania obowiązku podatkowego	705
7.14. Podstawa opodatkowania	709
7.14.1. Uwagi ogólne	709
7.14.2. Dotacje	712
7.14.3. Zaliczki	715
7.14.4. Rabaty, zwroty zapłaty i towarów	715
7.14.5. Dostawa budynków lub budowli trwale związanych z gruntem	718
7.14.6. Czynności bez określenia ceny, z ceną określoną w naturze oraz czynności nieodpłatne	719
7.15. Stawki podatku	723
7.16. Obowiązki formalne podatników VAT	724
7.16.1. Rejestracja	724
7.16.2. Faktury	727
7.16.3. Ewidencje, deklaracje, informacje podsumowujące	731
7.17. Odpowiedzialność podatkowa nabywcy w szczególnych przypadkach	733
7.18. Dodatkowe zobowiązanie podatkowe (sankcja)	734
Rozdział 8. Obrót towarami w ramach rynku wewnętrznego i z państwami trzecimi jako przedmiot opodatkowania VAT	738
8.1. Transakcje wewnątrzspółnotowe	738
8.1.1. Uwagi wstępne	738
8.1.2. Wewnątrzspółnotowe nabycie towarów	739
8.1.2.1. Pojęcie	739
8.1.2.2. Nabycie od podatnika VAT	740
8.1.2.3. Sprowadzenie własnych towarów do kraju. Magazyn konsygnacyjny	742

8.1.2.4.	Nabywanie nowych środków transportu	744
8.1.2.5.	Wewnątrzwspólnotowe nabycie paliw silnikowych	745
8.1.2.6.	Miejsce świadczenia	748
8.1.2.7.	Zwolnienia	749
8.1.2.8.	Podstawa opodatkowania	749
8.1.3.	Wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów	750
8.1.3.1.	Pojęcie	750
8.1.3.2.	Dostawa towarów przez podatnika polskiego VAT	752
8.1.3.3.	Przemieszczenie własnych towarów z Polski do innego kraju członkowskiego przez podatnika polskiego VAT	754
8.1.3.4.	Dostawa nowych środków transportu	755
8.1.3.5.	Miejsce świadczenia przy wewnątrzwspólnotowej dostawie towarów	755
8.1.3.6.	Stawka 0%	756
8.1.4.	Transakcje trójstronne	757
8.1.4.1.	Wewnątrzwspólnotowa transakcja seryjna	757
8.1.4.2.	Wewnątrzwspólnotowa transakcja trójstronna. Warunki procedury uproszczonej	762
8.1.4.3.	Skutki wewnątrzwspólnotowej transakcji trójstronnej dla jej uczestników	764
8.2.	Eksport towarów	768
8.2.1.	Uwagi ogólne	768
8.2.2.	Stawka w eksporcie	770
8.2.3.	Zwrot podatku podróżnym	771
8.3.	Import towarów	772
8.3.1.	Uwagi ogólne	772
8.3.2.	Zwolnienia	773
8.3.3.	Podstawa opodatkowania	774
8.3.4.	Pobór podatku	774
Rozdział 9.	Podatek naliczony VAT	776
9.1.	Ogólne zasady obniżenia podatku należnego o podatek naliczony	776
9.1.1.	Prawo do odliczenia jako podstawowy element konstrukcji VAT	776
9.1.2.	Obowiązek udowodnienia prawa do odliczenia podatku	779
9.2.	Prawo do odliczenia związane z czynnościami nieopodatkowanymi	782
9.3.	Warunki nabycia prawa do odliczenia podatku naliczonego	784
9.4.	Zwrot podatku	788
9.5.	Częściowe odliczenie. Korekta podatku naliczonego	793
9.6.	Prewspółczynnik podatku VAT	802
9.7.	Zakaz i ograniczenie możliwości odliczenia podatku naliczonego	807
9.7.1.	Zakazy odliczenia podatku naliczonego niedotyczące samochodów osobowych	807

9.7.2. Zakazy i ograniczenia związane z zakupem i eksploatacją samochodów osobowych	811
9.8. Inne przypadki odliczeń i zwrotów	816
9.8.1. Zwrot podatku byłym wspólnikom spółki osobowej	816
9.8.2. Pomniejszanie podatku w związku z nieściągalnością wierzytelności	817
Rozdział 10. Wybrane typy transakcji jako przedmiot opodatkowania VAT	819
10.1. Obrót nieruchomościami	819
10.1.1. Obrót gruntami	819
10.1.2. Nieruchomości zwolnione od VAT	823
10.1.2.1. Grunty nieprzeznaczone pod zabudowę	823
10.1.2.2. Budynki i budowle	824
10.2. Leasing	827
10.3. Rolnicy ryczałtowi	830
10.4. Usługi turystyczne	832
10.5. Towary używane, dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	835
10.6. Złoto inwestycyjne	837

Część III

Selektywne podatki obrotowe

Rozdział 11. Ogólna charakterystyka podatku akcyzowego	841
11.1. Istota i typologia selektywnych podatków obrotowych	841
11.2. Harmonizacja podatku akcyzowego	844
Rozdział 12. Przedmiot opodatkowania podatkiem akcyzowym.	
Podstawowe elementy konstrukcji podatku	848
12.1. Regulacja podatku akcyzowego	848
12.2. Wyroby akcyzowe	849
12.3. Przedmiot opodatkowania	854
12.4. Podatnicy	867
12.5. Moment powstania obowiązku podatkowego	869
12.6. Podstawa opodatkowania, stawki	872
12.7. Zasady rozliczania i terminy płatności	874
Rozdział 13. Organizacja obrotu wyrobami akcyzowymi	877
13.1. Uwagi ogólne	877
13.2. Procedura zawieszenia poboru akcyzy	877
13.3. Zawieszenie poboru akcyzy w składzie podatkowym	889
13.4. Zarejestrowany odbiorca	899
13.5. Zarejestrowany wysyłający	903

13.6. Podmiot pośredniczący	906
13.7. Przemieszczenie wyrobów akcyzowych poza procedurą zawieszenia poboru akcyzy	907
13.7.1. Przemieszczenie wyrobów pomiędzy podmiotami profesjonalnymi	908
13.7.2. Przemieszczenie wyrobów pomiędzy podmiotem profesjonalnym a konsumentem	912
13.8. Oznaczenie wyrobów akcyzowych znakami akcyzy	915

Rozdział 14. Wybrane aspekty opodatkowania niektórych kategorii

wyrobów akcyzowych i samochodów osobowych	920
14.1. Energia elektryczna	920
14.2. Wyroby alkoholowe	931
14.3. Wyroby tytoniowe i susz tytoniowy	935
14.4. Samochody osobowe	939

Rozdział 15. Podatek od gier	947
---	-----

Część IV Podatki majątkowe

Rozdział 16. Podatek od nieruchomości	953
--	-----

Rozdział 17. Podatek rolny	970
---	-----

Rozdział 18. Podatek leśny	981
---	-----

Rozdział 19. Podatek od środków transportowych	987
---	-----

Rozdział 20. Podatek od czynności cywilnoprawnych	998
--	-----

Część V Podatki sektorowe

Rozdział 21. Ogólna charakterystyka podatków sektorowych	1023
---	------

Rozdział 22. Podatek od wydobycia niektórych kopalin	1024
---	------

Rozdział 23. Specjalny podatek węglowodorowy	1028
---	------

Rozdział 24. Podatek od niektórych instytucji finansowych	1031
24.1. Ogólna charakterystyka podatku	1031
24.2. Podmioty opodatkowania	1034
24.3. Przedmiot i podstawa opodatkowania	1038
24.4. Pozostałe elementy konstrukcyjne podatku od niektórych instytucji finansowych oraz pobór podatku	1040
Bibliografia	1043
Skorowidz rzeczowy	1053
O autorach	1071

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- I dyrektywa – pierwsza dyrektywa Rady 67/227/EWG z 11.04.1967 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw Państw Członkowskich dotyczących podatków obrotowych (Dz.Urz. WE L 71, s. 1301; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 9, t. 1, s. 3)
- VI dyrektywa – szósta dyrektywa Rady 77/388/EWG z 17.05.1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw Państw Członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku (Dz.Urz. WE L 145, s. 1, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 9, t. 1, s. 23)
- XIII dyrektywa – trzynasta dyrektywa Rady 86/560/EWG z 17.11.1986 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do podatków obrotowych – warunki zwrotu podatku od wartości dodanej podatnikom niemającym siedziby na terytorium Wspólnoty (Dz.Urz. WE L 326, s. 40; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 9, t. 1, s. 129)
- dyrektywa 92/106/EWG – dyrektywa nr 92/106/EWG z 7.12.1992 r. w sprawie ustanowienia wspólnych przepisów dla niektórych rodzajów transportu kombinowanego towarów pomiędzy państwami członkowskimi (Dz.Urz. WE L 368, s. 38)
- dyrektywa 92/12/EWG, dyrektywa horyzontalna – dyrektywa Rady 92/12/EWG z 25.02.1992 r. w sprawie ogólnych warunków dotyczących wyrobów objętych podatkiem akcyzowym, ich przechowywania, przepływu oraz kontrolowania (Dz.Urz. WE L 76, s. 1, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 9, t. 1, s. 179)
- dyrektywa 2008/118/WE – dyrektywa Rady 2008/118/WE z 16.12.2008 r. w sprawie ogólnych zasad dotyczących podatku akcyzowego, uchylająca dyrektywę 92/12/EWG (Dz.Urz. UE L 9 z 2009 r., s. 12, ze zm.)

- dyrektywa energetyczna – dyrektywa Rady 2003/96/WE z 27.10.2003 r. w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej (Dz.Urz. UE L 283, s. 51, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 9, t. 1, s. 405)
- dyrektywa kapitałowa – dyrektywa Rady 2008/7/WE z 12.02.2008 r. dotycząca podatków pośrednich od gromadzenia kapitału (Dz.Urz. UE L 46, s. 11, ze zm.)
- dyrektywa IR – dyrektywa Rady 2003/49/WE z 3.06.2003 r. w sprawie wspólnego systemu opodatkowania stosowanego do odsetek oraz należności licencyjnych między powiązаныmi spółkami różnych Państw Członkowskich (Dz.Urz. UE L 157, s. 49, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 9, t. 1, s. 380)
- dyrektywa MR – dyrektywa Rady 2009/133/WE z 19.10.2009 r. w sprawie wspólnego systemu opodatkowania mającego zastosowanie w przypadku łączenia, podziałów, podziałów przez wydzielenie, wnoszenia aktywów i wymiany udziałów dotyczących spółek różnych państw członkowskich oraz przeniesienia statutowej siedziby SE lub SCE z jednego państwa członkowskiego do innego państwa członkowskiego (Dz.Urz. UE L 310, s. 34, ze zm.)
- dyrektywa PS – dyrektywa Rady 2011/96/UE z 30.11.2011 r. w sprawie wspólnego systemu opodatkowania mającego zastosowanie w przypadku spółek dominujących i spółek zależnych różnych państw członkowskich (Dz.Urz. UE L 345, s. 8, ze zm.)
- dyrektywa SI – dyrektywa Rady 2003/48/WE z 3.06.2003 r. w sprawie opodatkowania dochodów z oszczędności w formie wypłacanych odsetek (Dz.Urz. UE L 157, s. 38, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 9, t. 1, s. 369)
- dyrektywa UCITS – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/65/WE z 13.07.2009 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (Dz.Urz. UE L 302, s. 32, ze zm.)
- dyrektywa VAT – dyrektywa 2006/112/WE Rady z 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.Urz. UE L 347, s. 1, ze zm.)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2017 r. poz. 459)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. poz. 483 ze zm.)
- konwencja arbitrażowa – Konwencja sporządzona w Brukseli dnia 8.12.2004 r. w sprawie przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii

- i Republiki Słowackiej do Konwencji w sprawie eliminowania podwójnego opodatkowania w przypadku korekty zysków przedsiębiorstw powiązanych, sporządzonej w Brukseli dnia 23.07.1990 r., zmienionej Konwencją w sprawie przystąpienia Republiki Austrii, Republiki Finlandii, Królestwa Szwecji do Konwencji w sprawie eliminowania podwójnego opodatkowania w przypadku korekty zysków przedsiębiorstw powiązanych, sporządzoną w Brukseli dnia 21.12.1995 r., oraz Protokołem zmieniającym Konwencję w sprawie eliminowania podwójnego opodatkowania w przypadku korekty zysków przedsiębiorstw powiązanych, sporządzonym w Brukseli dnia 25.05.1999 r. (Dz.U. z 2007 r. poz. 1080)
- k.s.h. – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1578 ze zm.)
- nowelizacja z 2005 r. – ustawa z 21.04.2005 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 756)
- o.p. – ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2017 r. poz. 201 ze zm.)
- pr. bank. – ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2016 r. poz. 1988 ze zm.)
- rozporządzenie VAT – rozporządzenie wykonawcze Rady (UE) nr 282/2011 z 15.03.2011 r. ustanawiające środki wykonawcze do dyrektywy 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.Ur. UE L 77, s. 1, ze zm.)
- r.s.o.d. – rozporządzenie Ministra Finansów z 10.09.2009 r. w sprawie sposobu i trybu określania dochodów osób fizycznych w drodze oszacowania oraz sposobu i trybu eliminowania podwójnego opodatkowania osób fizycznych w przypadku korekty zysków podmiotów powiązanych (Dz.U. z 2014 r. poz. 1176) oraz rozporządzenie Ministra Finansów z 10.09.2009 r. w sprawie sposobu i trybu określania dochodów osób prawnych w drodze oszacowania oraz sposobu i trybu eliminowania podwójnego opodatkowania osób prawnych w przypadku korekty zysków podmiotów powiązanych (Dz.U. z 2014 r. poz. 1186)
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz.Ur. UE C 202 z 2016 r., s. 47, ze sprost.)
- TUE – Traktat o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz.Ur. UE C 202 z 2016 r., s. 13)
- TWE – Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (wersja skonsolidowana: Dz.Ur. UE C 321E z 2006 r., s. 37)
- u.f.i. – ustawa z 27.05.2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz.U. z 2016 r. poz. 1896 ze zm.)

u.o.p.	– ustawa z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 666 ze zm.)
u.p.a.	– ustawa z 6.12.2008 r. o podatku akcyzowym (Dz.U. z 2017 r. poz. 43 ze zm.)
u.p.c.c.	– ustawa z 9.09.2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 223 ze zm.)
u.p.d.o.f.	– ustawa z 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 2032 ze zm.)
u.p.d.o.p.	– ustawa z 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1888 ze zm.)
u.p.i.f.	– ustawa z 15.01.2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz. U. poz. 68 ze zm.)
u.p.o.l.	– ustawa z 12.01.1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 716 ze zm.)
u.p.r.	– ustawa z 15.11.1984 r. o podatku rolnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 617 ze zm.)
u.p.t.u.	– ustawa z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2016 r. poz. 710 ze zm.)
u.p.w.k.	– ustawa z 2.03.2012 r. o podatku od wydobycia niektórych kopalin (Dz.U. z 2016 r. poz. 1581 ze zm.)
u.r.	– ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2016 r. poz. 1047 ze zm.)
u.s.p.w.	– ustawa z 25.07.2014 r. o specjalnym podatku węglowodorowym (Dz.U. z 2016 r. poz. 979 ze zm.)
u.z.p.d.f.	– ustawa z 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. z 2016 r. poz. 2180 ze zm.)
UKC	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z 9.10.2013 r. ustanawiające Unijny Kodeks Celny (Dz.Urz. UE L 269 s. 1, ze zm.)
wytyczne OECD	– <i>OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administration</i> , Wytyczne OECD w sprawie cen transferowych dla przedsiębiorstw wielonarodowych oraz administracji podatkowych, http://www.oecd.org

Czasopisma, publikatory

KPP	– Kwartalnik Prawa Podatkowego
M. Pod.	– Monitor Podatkowy
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
POP	– Przegląd Orzecznictwa Podatkowego

- Pr. i Pod. – Prawo i Podatki
Prz. Pod. – Przegląd Podatkowy

Inne

- CBOSA – Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
CCCTB – *Common Consolidated Corporate Tax Base* (wspólna skonsolidowana korporacyjna podstawa opodatkowania)
ETS – Europejski Trybunał Sprawiedliwości lub Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
IBNR – *Incurred But Not Reported* (poniesione nieudokumentowane ryzyko kredytowe)
j.p. – jednostka pieniężna
KDPW – Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych SA
komentarz OECD – Komentarz do Modelowej Konwencji OECD w sprawie podatków od dochodu i od majątku, <http://www.oecd.org>
MK OECD – Modelowa Konwencja OECD w sprawie podatków od dochodu i od majątku, <http://www.oecd.org>
MSR – międzynarodowe standardy rachunkowości
NSA – Naczelny Sąd Administracyjny
PGK – podatkowa grupa kapitałowa
SN – Sąd Najwyższy
SPI – Sąd Pierwszej Instancji
spółka RP – spółka będąca rezydentem podatkowym w Polsce
spółka UE/EOG – spółka będąca rezydentem podatkowym państwa członkowskiego UE bądź EOG
SSE – specjalna strefa ekonomiczna
UDT – uproszczony dokument towarzyszący
WDT – wewnątrzspółnotowa dostawa towarów
WNT – wewnątrzspółnotowe nabycie towarów
WSA – wojewódzki sąd administracyjny

WSTĘP

Prawo podatkowe przedsiębiorców, wydanie dziewiąte, obejmuje całość problematyki podatkowej z punktu widzenia podatnika prowadzącego działalność gospodarczą. W książce nie tylko wyjaśniono konstrukcje podatków, lecz także przedstawiono ocenę funkcjonowania regulacji podatkowych w praktyce przez odwołanie się do orzecznictwa sądów polskich i TSUE (ETS) oraz interpretacji organów podatkowych. W kwestiach kontrowersyjnych omówiono różne linie orzecznicze i wskazano na ryzyko podatkowe związane ze stosowaniem określonych przepisów. Konstrukcja książki odbiega od tradycyjnego ujęcia problematyki w postaci podziału na jednostki dotyczące poszczególnych podatków, w pracy zawarto bowiem kompleksowe omówienie pewnych zagadnień, takich jak: ustalanie dochodu przedsiębiorców przez pokazanie zasad wspólnych dla osób fizycznych i prawnych oraz różnic wynikających ze specyfiki tych podatników, ustalanie dochodu dla określonych kategorii podatników (np. wspólników spółek niebędących osobami prawnymi, podatkowych grup kapitałowych, banków), opodatkowanie dochodu przy restrukturyzacjach przedsiębiorców oraz opodatkowanie dochodu w aspekcie międzynarodowym. W niniejszym wydaniu zostały uwzględnione zmiany w podatkach dochodowych dotyczące m.in. niedostatecznej kapitalizacji, opodatkowania aportów, dywidend, nowe regulacje w zakresie cen transferowych i CFC, w podatku VAT – dotyczące m.in. nowych obowiązków rejestracyjnych, nadużycia prawa w zakresie VAT, rozszerzenia mechanizmu odwrotnego obciążenia, odpowiedzialności podatkowej nabywcy w VAT, wewnątrzwspólnotowego nabycia paliw silnikowych (w ramach tzw. pakietu paliwowego), oraz sankcji VAT, w podatku akcyzowym – dotyczące m.in. dostosowania do KAS oraz pojęcia eksportu i importu dla potrzeb akcyzy, w podatkach lokalnych – dotyczące zmiany w zakresie definicji budowli dla potrzeb podatku od nieruchomości. Oprócz zmian wymienionych wyżej powstał nowy rozdział „Opodatkowanie dywidend, odsetek i należności licencyjnych. Aspekty transgraniczne i krajowe”, w którym znacznie rozszerzono problematykę opodatkowania dochodów biernych, w szczególności dywidend. Istotnie rozszerzono też rozdział IV poświęcony restrukturyzacji przedsiębiorców, w szczególności o zagadnienia aportów w postaci przedsiębiorstwa i zorganizowanej części przedsiębiorstwa oraz podziałów spółek, a także opracowano nową część poświęconą podatkom sektorowym, w której uwzględniono nowelizacje ustawy o podatku od wydobycia niektórych kopalin przez rozszerzenia

przedmiotu opodatkowania o gaz ziemny i ropę naftową, nową ustawę o specjalnym podatku węglowodorowym oraz nową ustawę o podatku od niektórych instytucji finansowych.

Książka jest przeznaczona zarówno dla praktyków zajmujących się prawem podatkowym lub mających styczność z nim (przedsiębiorców, doradców podatkowych, biegłych rewidentów, księgowych, pracowników administracji), jak i dla studentów szkół wyższych, którzy chcieliby rozszerzyć swoją wiedzę z zakresu podatków. Zaletą publikacji jest przede wszystkim jej kompleksowość, co daje czytelnikowi pogląd na większość problemów podatkowych, jakie mogą się pojawić przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

Mam nadzieję, że niniejsza edycja *Prawa podatkowego przedsiębiorców*, podobnie jak wydania poprzednie, spełni oczekiwania czytelników.

Pragnę także złożyć podziękowania za pomoc w aktualizacji wydania Panu dr. Marcinowi Lachowiczowi – adiunktowi w Katedrze Prawa Finansowego UW, i Panu Maciejowi Gruchotowi – doktorantowi w tej katedrze.

Będę wdzięczna czytelnikom za wszelkie uwagi i opinie; proszę je kierować na adres Wolters Kluwer Polska.

Hanna Litwińczuk

Część I

PODATKI DOCHODOWE

Rozdział 1

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PODATKÓW DOCHODOWYCH

1.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych

1.1.1. Charakterystyka ogólna

1.1.1.1. Typy i podstawowe cechy podatku

W systemach podatkowych wykształciły się dwa typy podatków dochodowych: **podatek analityczny**, określany również jako cedularny, oraz **podatek syntetyczny**, zwany również globalnym.

Podatek pierwszego typu polega na tym, że poszczególne rodzaje przychodów są ujęte w ceduły (np. odrębnymi cedułami są objęte przychody z przedsiębiorstw, z kapitału, z pracy najemnej, z nieruchomości) i opodatkowane podatkiem proporcjonalnym. Dochód globalny może podlegać ponownemu opodatkowaniu według skali progresywnej¹. Podatek syntetyczny, pod względem historycznym późniejszy, nie przewiduje żadnego wstępnego opodatkowania przychodów z poszczególnych źródeł. Opodatkowaniu podlega bezpośrednio dochód globalny, chociaż sposoby ustalania dochodów z poszczególnych źródeł przychodu mogą być zróżnicowane (np. inaczej określa się koszty uzyskania przychodu w przypadku przychodów z pracy najemnej i z działalności gospodarczej na własny rachunek). Obecnie przeważają podatki syntetyczne, chociaż we współczesnych systemach podatkowych wymienione typy podatków nie występują w czystej postaci. W ostatnich latach niektóre państwa zerwały w ogóle z tradycyjnymi konstrukcjami podatku dochodowego i zastąpiły je podatkiem linio-

¹ Taki model podatku analitycznego nie zawsze występował w praktyce, np. angielski podatek aż do 1908 r. nie miał nadbudowy (*surtax*) w postaci progresywnego obciążenia dochodu globalnego, natomiast w polskim podatku cedularnym od 1948 r. dochody cząstkowe (ceduły) obciążone były według skali progresywnej.

wym. Pozostają one jednak w zdecydowanej mniejszości. Współcześnie można zatem dokonać klasyfikacji systemów podatku dochodowego, wskazując jedynie, czy przeważają w nich cechy podatku cedularnego, globalnego czy liniowego. Są to²:

- systemy, w których dochody kapitałowe wyłączone są z opodatkowania globalnego i opodatkowane są stawką niższą niż dochody z pracy (te opodatkowane są według skali progresywnej);
- systemy, w których dominują cechy podatku globalnego, w którym jednak pewne dochody opodatkowane są niższą stawką niż pozostałe;
- systemy, w których stosowana jest zasadniczo jedna stawka podatkowa, ale pewne dochody opodatkowane są inną stawką niż pozostałe.

We współczesnej nauce o podatkach za podatek dochodowy uznaje się nie tylko podatek, którego przedmiotem i źródłem jest dochód, lecz także podatek, który spełnia pewne podstawowe wymogi, określane mianem **zasad**. Należą do nich: zasada powszechności podmiotowej, zasada powszechności przedmiotowej, zasada opodatkowania czystego dochodu w znaczeniu przedmiotowym i podmiotowym.

Zasada powszechności podmiotowej oznacza, że podatek powinien objąć wszystkie osoby uzyskujące dochód na obszarze jego obowiązywania. Podatek, który swoim zasięgiem obejmuje jedynie osoby należące do określonych grup zawodowych, nie jest podatkiem dochodowym we współczesnym rozumieniu. Nowoczesny podatek dochodowy zasadniczo nie powinien zawierać żadnych zwolnień podmiotowych. Pewne uzasadnione wyjątki mogą wynikać jedynie z umów międzynarodowych i międzynarodowego prawa zwyczajowego (np. w odniesieniu do członków przedstawicielstw dyplomatycznych i konsularnych).

Zasada powszechności przedmiotowej oznacza, że opodatkowaniu powinien podlegać łączny dochód osoby fizycznej, a nie dochody z określonych źródeł przychodu. Dochód podlegający opodatkowaniu powstaje przez zsumowanie wszystkich dochodów osoby je uzyskującej. Konsekwencją powszechności przedmiotowej podatku dochodowego jest możliwość wyrównywania strat z jednego źródła przychodów dochodami z innych źródeł. Zasada ta legła u podstaw podatku typu globalnego.

Zasada opodatkowania czystego dochodu w ujęciu przedmiotowym polega na tym, że opodatkowaniu może podlegać jedynie dochód, który pozostaje do dyspozycji osoby uzyskującej go i może być przeznaczony na zaspokojenie jej potrzeb. Dochód czysty powstaje po odliczeniu od przychodu wydatków poniesionych w celu osiągnięcia tego przychodu.

Zasada opodatkowania czystego dochodu w ujęciu podmiotowym wiąże się z faktem, że podatek uszczupla dochód podatnika przeznaczony na zaspokojenie jego po-

² OECD's current tax agenda, 61st Congress of IFA, Kyoto, Japan 2007, s. 25.

trzeb. Podatek może być zatem pobrany dopiero wtedy, gdy pozostający do dyspozycji podatnika dochód pokrywa przynajmniej pewne minimum życiowe niezbędne do zaspokojenia elementarnych potrzeb. W przeciwnym razie środki przejęte od podatnika musiałyby do niego ponownie wrócić pod postacią świadczeń socjalnych. Zasada ta wymaga również uwzględnienia pewnych szczególnych okoliczności związanych z osobą podatnika, które nieuchronnie prowadzą do uszczuplenia pozostającego do jego dyspozycji dochodu (np. stan jego zdrowia lub osób pozostających na jego utrzymaniu, obowiązki alimentacyjne oparte na tytule prawnym).

We współczesnych systemach podatkowych stopień realizacji wymienionych zasad w konstrukcji podatku dochodowego przedstawia się różnie. Niewątpliwie najlepiej jest realizowana zasada powszechności podmiotowej.

W Polsce podatek dochodowy od osób fizycznych jest podatkiem powszechnym pod względem podmiotowym, gdyż nie zawiera zwolnień podmiotowych. Nie jest w nim natomiast w pełni respektowana zasada powszechności przedmiotowej. Dochodów z wielu źródeł przychodów nie łączy się z dochodami z innych źródeł i opodatkowuje się je podatkiem zryczałtowanym. Skutek ten jest wynikiem stopniowego wyłączenia coraz to nowych rodzajów dochodów z opodatkowania globalnego. Obecnie z dochodu globalnego opodatkowanego według skali progresywnej zostały wyłączone m.in. wszystkie dochody kapitałowe uzyskiwane przez osobę fizyczną.

System podatku dochodowego w Polsce należy uznać zatem za system mieszany, w którym dochody kapitałowe opodatkowane są niższą stawką niż dochody z pracy. Dochód łączny podatnika przestaje być, zgodnie z wymogiem zasady sprawiedliwości podatkowej, miernikiem zdolności podatkowej. Należy przy tym podkreślić, że nawet w odniesieniu do źródeł przychodów, które podlegają kumulacji, nie ma możliwości potrącania strat z jednych źródeł z dochodów z innych źródeł. Nie są również w pełni respektowane zasady opodatkowania czystego dochodu w znaczeniu podmiotowym i przedmiotowym z uwagi na przypadki, gdy opodatkowaniu podlega przychód zamiast dochodu³, a także z uwagi na brak realnego minimum wolnego od opodatkowania oraz rezygnację z wielu ulg podatkowych uwzględniających sytuację osobistą podatnika.

1.1.1.2. Zakres podmiotowy

Określenie zakresu podmiotowego podatku dochodowego obowiązującego w danym państwie następuje w pierwszej kolejności według podmiotowego kryterium podporządkowania jurysdykcji podatkowej. Kryterium tym jest **miejsce zamieszkania lub stałego pobytu osoby fizycznej** i wiąże się z tzw. **nieograniczonym obo-**

³ Tak chociażby w zakresie opodatkowania dywidend.

Książka obejmuje całość problematyki podatkowej z punktu widzenia podatnika prowadzącego działalność gospodarczą. Wyjaśniono w niej nie tylko konstrukcje podatków, lecz także przedstawiono ocenę funkcjonowania w praktyce regulacji podatkowych poprzez odwołanie się do orzecznictwa sądów i interpretacji organów podatkowych. W kwestiach kontrowersyjnych przedstawiono różne linie orzecznicze i wskazano na ryzyko podatkowe związane ze stosowaniem określonych przepisów.

W opracowaniu oprócz analizy wszystkich podatków obciążających przedsiębiorcę kompleksowo omówiono takie zagadnienia, jak:

- ustalanie dochodu przedsiębiorców,
- restrukturyzacja przedsiębiorstwa, jego zbycie i likwidacja,
- prowadzenie działalności w różnych formach prawnych (np. spółkach będących i niebędących podatnikami podatku dochodowego),
- międzynarodowe aspekty opodatkowania (prowadzenie działalności gospodarczej przez zagraniczny zakład lub strukturę obejmującą podmioty powiązane),
- obrót towarami w ramach rynku wewnętrznego i z państwami trzecimi w VAT.

W 8 wydaniu publikacji zaprezentowano m.in. nowe regulacje dotyczące:

- opodatkowania aportów w innej postaci niż przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część,
- niedostatecznej kapitalizacji,
- Krajowej Administracji Skarbowej,
- opodatkowania dywidend, np. dywidend rzeczowych,
- klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania,
- cen transferowych: zmiana definicji podmiotów powiązanych, nowe obowiązki dotyczące dokumentacji cen transferowych, uprzednie porozumienia cenowe,
- nowych obowiązków rejestracyjnych w VAT,
- nadużycia prawa w zakresie VAT oraz sankcje w VAT,
- rozszerzenia mechanizmu odwrotnego obciążenia w VAT,
- wewnątrzspółnotowego nabycia paliw silnikowych (w ramach tzw. pakietu paliwowego),
- wprowadzenia szczególnych zasad opodatkowania niektórych kategorii wyrobów akcyzowych: zwolnień w podatku akcyzowym, procedury zawieszenia poboru akcyzy, ewidencji na potrzeby podatku akcyzowego.

Książka przeznaczona jest dla doradców podatkowych, sędziów, adwokatów, radców prawnych, notariuszy, biegłych rewidentów, księgowych, pracowników administracji oraz przedsiębiorców. Zainteresuje również przedstawiciele nauki oraz studentów prawa, finansów i ekonomii. Będzie przydatna również osobom przygotowującym się do egzaminów na doradcę podatkowego.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWUER.PL

WWW.PROFINFO.PL

WOLTERS KLUWER POLECA

**PRZEGLĄD
PODATKOWY**

